

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Enggaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om fri adgang til deltidsbeskæftigelse.

[Af Brixtofte (V) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 41. Fremsat 14/11 80).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Det foreliggende forslag er en uændret genfremsættelse af et forslag fra januar i år, og jeg kan derfor ganske henholde mig til, hvad jeg sagde herom den 18. marts.

Forslaget vedrører de ansatte dels i den offentlige sektor, dels på det private arbejdsmarked. Hvad de offentligt ansatte angår, skal jeg på finansministerens vegne fremhæve, hvad der også blev sagt, sidst forslaget var til behandling, at finansministeriet inden for bestående aktivitetsrammer altid stiller sig positivt over for forslag om oprettelse af nye stillinger, når anmodninger herom er begrundet med, at medarbejdere er overgået til deltidsbeskæftigelse.

For den kommunale sektors vedkommende vil jeg på samme måde på indenrigsministerens vegne fremhæve, at indenrigsministeriet i 1976 har udsendt en cirkulærskrivelse, hvori der blev givet udtryk for regeringens ønske om, at adgangen til deltidsbeskæftigelse blev fremmet inden for den kommunale sektor.

Imidlertid tilkommer det under alle omstændigheder amtsrådet eller kommunalbestyrelsen, som jo er ansvarlig for udførelsen af de kommunale opgaver, at beslutte, hvilken form for arbejdskraft der bør anvendes.

Hvad endelig angår den del af forslaget, som vedrører det private arbejdsmarked, er det stadig regeringens opfattelse, at et lovindgreb, der skal sikre opretholdelsen af individuelle aftaler om deltidsbeskæftigelse, uanset om de strider mod kollektive overenskomster på området, er et afgørende og ikke acceptabelt indgreb i hele overenskomstsyste-
met, som regeringen ikke kan medvirke til. Dette synspunkt var der også et stort flertal for, sidste gang vi drøftede forslaget.

Den omstændighed, at vi nu, i modsætning til sidst vi talte om forslaget, befinder os lige foran overenskomstforhandlingerne på arbejdsmarkedet, betyder naturligvis, at vi finder det endnu mere uheldigt at lægge op til en folketingsbeslutning om disse spørgsmål.

Regeringen kan således ikke medvirke til forslagets gennemførelse.

Taanquist (S):

Når man læser bemærkningerne til det foreliggende forslag, kunne man tro, at det var et nyt forslag. Det er ikke tilfældet. Det er nøjagtig det samme forslag som det, vi har behandlet her for mindre end et år siden, og jeg har ikke andre bemærkninger til det, end jeg gjorde ved den lejlighed. Vi må fortsat afvise det.

Hans Jørgen Holm (V):

Der er ingen tvivl om, at der er et udbredt ønske om deltidsbeskæftigelse. En lang række undersøgelser bekræfter dette, og der er i bemærkningerne henvist til disse. Det er derfor forunderligt, at man fra regeringens og socialdemokratiets side vender sig så stærkt imod at sikre den enkelte lønmodtager en ret til deltidsbeskæftigelse. Jeg mener at erindre, at arbejdsministeren ved en tidligere lejlighed har argumenteret imod deltidsbeskæftigelse ved at sige, at så får arbejdsgiveren frisk arbejdskraft to gange daglig. Hvis min erindring skulle være ret, må jeg sige, det i sandhed er en fantastisk udtalelse, at de private arbejdsgivere skulle være så grumme i forhold til det offentlige som arbejdsgiver. Jeg er ikke sikker på, at alle organisationer vil skrive under på det. Men nu har arbejdsministeren lejlighed til at korrigere min hukommelse, hvis den skulle være fejl; og det skulle da glæde mig, hvis arbejdsministeren kan

[Hans Jørgen Holm]

rette min hukommelse, sådan at vi kan få ryddet det af vejen.

Med adgang til deltidsansættelse får den enkelte familie langt bedre mulighed for at planlægge ægtefællernes samlede arbejdsindsats uden for hjemmet. Det vil kunne lette børnepasningsproblemerne og vil måske kunne bedre en smule på det, at det er børnene, der hidtil har måttet betale for det ændrede familiemønster. Det må også være folketingets opgave at fjerne de formelle barrierer, der øger den daglige tid, børnene må opholde sig i daginstitutioner.

Det offentlige har en særlig pligt til at gå foran. Staten har gjort en del, men der kan uden tvivl gøres mere på dette område, f. eks. inden for de højere uddannelser.

Inden for amtskommunernes og kommunernes administrationsområde bør der også kunne opnås bedre resultater, og vi vil i udvalget bede om at få en belysning af, hvor langt man er kommet inden for den offentlige administration, set i relation til de cirkulærer, der blev udsendt i 1976.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale forslaget, og specielt håber jeg på, at socialdemokratiet og de tre støttepartier vil kunne støtte forslaget efter en udvalgsbehandling, til gavn for den enkelte, til gavn for børnene og til gavn for os alle.

Grethe Fenger Møller (KF):

Det er jo ikke første gang, at vi har behandlet dette beslutningsforslag, og fra konservativ side kan vi fortsat støtte de principper, der ligger bag det.

Vi finder det også vigtigt, at der i så vidt omfang som muligt gives den enkelte lønmodtager, såvel inden for det offentlige som inden for det private arbejdsmarked, adgang til at vælge, om han eller hun ønsker at arbejde på fuld tid eller på deltid.

Det er klart, at ikke alle stillinger er lige egnede til deltidsansættelser. Mange overordnede stillinger umuliggør, at man kan gå på deltid, og det vil vanskeligt kunne lade sig gøre i praksis.

Vi mener, at der bør være en vid adgang til deltidsarbejde. Vores positive holdning til deltidsarbejde har vi fra konservativ side jo også vist bl. a. igennem fremsættelsen af vort forslag om deltids efterløn. Vi finder det vigtigt, at man har en mulighed for at trække ned fra arbejdsmarkedet, således at man ikke

den ene dag er på fuld arbejdstid og den næste dag er helt uden tilknytning til arbejdsmarkedet.

Der er meget positivt i deltidstanken, men der er selvfølgelig også nogle negative ting, f. eks. det forhold, at stort set alle, der er på deltid på det danske arbejdsmarked, er kvinder, medens kun ganske få mænd er på deltid. Det synes jeg ikke er en rigtig udvikling, og man må håbe, at den adgang til deltid, der er, i fremtiden også vil blive benyttet af mænd, således at der bliver større ligestilling på dette område.

Der er også nogle, der kunne være bekymrede for, at en bred adgang til deltidsarbejde betyder, at der inden for visse faggrupper simpelt hen ikke er mulighed for fuldtidsstillinger, og at det så bevirker, at folk ikke har en reel mulighed for at vælge fuld tid eller deltid. Det er i hvert tilfælde et problem, man også må se på.

Endelig er der det økonomiske problem, dette, at nogle måske vil spekulere i at komme på deltid og så få en supplerende dagpengeadgang. Men jeg går ud fra, at det venstre har tænkt på – det er jeg overbevist om – med dette forslag, er en adgang for den enkelte mand og kvinde til af hensyn til både uddannelse, familieliv og alder at kunne trække ned i tid, og det er vi positivt indstillet over for.

Om de mere konkrete elementer i venstres forslag kan jeg sige, at for så vidt angår den første del, nemlig den del, der vedrører det offentlige arbejdsmarked, kan vi fuldt ud tilslutte os denne. Vi har svært ved at acceptere den anden halvdel – det har vi også haft tidligere – nemlig at man fra folketingets side skulle kunne lovgive inden for det private arbejdsmarked. Selv om der nu inden for det private arbejdsmarked også er en debat i gang om forbud mod deltid, må det være rimeligt, at man overlader det til det private arbejdsmarked at finde ud af dette. Det er ikke rigtigt, at vi fra folketinget skal lovgive om sådanne ting, og det ville være mest tilfredsstillende, om arbejdsmarkedets parter selv kunne finde frem til løsninger som dem, vi har skitseret for det offentlige arbejdsmarked.

Lawaetz (FP):

[Lawaetz]

Det er jo en helt vidunderlig diskussion. Hr. Hans Jørgen Holm siger, at nu får arbejdsministeren ret, når han tidligere har sagt, at arbejdsgiverne får frisk arbejdskraft hver halve dag. Det turde være et helt borgerligt synspunkt, når han dér går ind for, at der skal ny arbejdskraft til hver halve dag. Omvendt kan man sige, at hr. Brixtofte måske er gået over på den helt socialistiske side, hvis man udlægger det derhen, at han foreslår, at folk kan få deltidsarbejde, som det passer dem bedst.

Skulle man prøve på at få en lille smule orden på de dér begreber, måtte man sige, at debatten startede, da vi havde overbeskæftigelse; for da løb man nemlig rundt og tiggede folk om at gå på deltid, fordi man manglede arbejdskraft.

Ser man på de forskellige faktorer, er det selvfølgelig menneskeligt rigtigt. Der er mange ældre, der ønsker en aftrapning, og der er sikkert også mange med små børn hjemme, som har lyst til delvis beskæftigelse. Det synes jeg er fuldt forståeligt.

For erhvervene er der nok en fornuftig motivering for deltid på kontorer og i butikker, kassedamer osv., men for industrien må vi sætte spørgsmålstegn ved det. Det betyder i praksis i mange tilfælde dobbelt ansættelse, helt afhængigt af, om man kan få én til at afløse en anden, hvis det drejer sig om udnyttelse af en maskine.

For de offentligt ansatte har vi tidligere diskuteret problemet, og der er sikkert motivering for en del deltidsstillinger. Jeg sætter spørgsmålstegn ved, om deltidsbeskæftigelse i al almindelighed er lige så effektivt; de ansatte kommer og går, som det passer dem, og der er flere, der skal sættes ind i jobbet.

Hvad endelig angår det samfundsmæssige, kan man sige, at mange flere mennesker skal frem og tilbage fra arbejdet, der kommer mere børnepasning osv. Når det gælder det økonomiske, kan jeg ikke på stående fod afgøre, hvad der er det sundeste.

Men så er der jo også et problem, der hedder aftaler på arbejdsmarkedet, overenskomster, som vi ganske rigtigt står lige over for at skulle forhandle. Overenskomsterne indeholder mange forskellige bestemmelser om deltid. Der er håndværksfag, som er totalt imod deltid. De siger, det er umuligt, fordi man ikke kan have en snedkersvend ude en halv dag, hvorefter han bliver afløst

ved middagstid af en anden. Det er ikke praktisk.

Så længe man har den frie løndannelse, de frie aftaler på arbejdsmarkedet, er der noget betænkeligt ved med et diktat at gå på tværs af det, man sidder og forhandler. Det må i hvert fald være rimeligt, at disse aftaler træffes mellem parterne i det enkelte tilfælde.

Hvis man går nærmere ind på tankegangen, må man også se på det problem, der hedder supplerende understøttelse, for vi er helt ude at svømme, hvis folk melder sig smukt til heltid og kun får deltid, men så får supplerende understøttelse. Det kan vi ikke gå ind for, og det tror jeg heller ikke hr. Brixtofte kan. Det vil sige, at der er andre ting, der skal ændres, for at man kan gå ind for fuldstændig ubegrænset deltidsbeskæftigelse. Med hensyn til begrebet »til rådighed for arbejdsmarkedet« skal der måske indføres den ordning, at man simpelt hen melder sig til rådighed med fuld beskæftigelse eller melder sig til rådighed med deltidsbeskæftigelse. Det er vi ikke nogen sinde kommet til bunds i. Der er måske grund til at arbejde alvorligt i arbejdsmarkedsudvalget med hr. Brixtoftes forslag, som har været fremme før, hvis man ikke gider beskæftige sig med det andet forslag.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Dette forslag indeholder jo forskellige ting: for det første, at stat, amter og kommuner opfordres til at tilbyde mere deltidsansættelse, og for det andet, at det forbydes arbejdsmarkedets parter at lave overenskomster, der udelukker deltidsansættelser.

Dernæst opremses der i bemærkningerne en række ting, der vel skal forestille at være argumenter for deltidsarbejde. Når jeg tillader mig at sige det på den måde, er det, fordi jeg egentlig synes, at nogle af argumenterne peger i den modsatte retning. Her tænker jeg nærmest på påstanden om, at de, der har små børn, næsten alle gerne vil have deltidsarbejde. Det er naturligvis kvinder, man har spurgt. Havde man nu i stedet for spurgt dem: vil I ikke hellere have 1½ års eller ½ års barselorlov og derefter generelt nedsat arbejdstid, så I derhjemme kunne deles om arbejdet? – så er jeg sikker på, at vi også havde fået et positivt svar. Det er den sidste løsning, vi arbejder for i socialistisk folke-

[Lilli Gyldenkilde]

parti; vi vil hellere have en generelt nedsat arbejdstid for begge parter.

Dette at opfordre stat, amter og kommuner til at skaffe flere deltidsjob er jo ganske overflødig. Antallet af deltidsjob stiger nemlig inden for det offentlige, til trods for at der er lavet regler om frigørelsesattester for dem, som ønsker fuldtidsjob, men har måttet tage imod et deltidsjob. Nu har man også taget den supplerende dagpengeunderstøttelse fra dem.

Over 40 pct. af de deltidsansatte er kvinder, og siden 1972 er antallet altså steget ganske stærkt, stadig væk for kvinder, mens det er uændret for mændenes vedkommende. Så det er helt givet, at dette er et forslag, der handler om kvinder. Men kvinderne skal ikke være sorteper i kampen om jobbene, og derfor synes vi, at antallet af deltidsansættelser skal formindskes.

Fru Grethe Fenger Møller sagde, at der er visse job, især overordnede job, som ikke kan være deltidsansættelser, og det er jeg enig i der er, men i samme øjeblik vi åbner for mere deltidsansættelse, vel vidende, at det bliver kvinderne, der får det, siger vi altså samtidig, at vi ikke vil have nogen kvinder ind på de ledende job. Derfor er det helt urimeligt, at man skal fortsætte med udelukken- de at ansætte kvinder på deltidsjob.

I øvrigt har jeg lyst til at sige i den forbindelse, at det, der er fornødent, er, at man får lavet nogle ordentlige overenskomster – men det er jo ikke vores bord herinde – som betyder, at når folk, der arbejder på deltid, bliver sat til at arbejde fuld tid, så får de overarbejdspenge i lighed med alle andre, der må arbejde mere end det antal timer, de er blevet ansat til at arbejde. Det er et af de virkelige store problemer for deltidskvinderne.

Sidst, men ikke mindst, vil jeg sige, at jeg finder det lidt alarmerende, at man nu anden uge i træk fra venstres side kommer med forslag, der faktisk griber ind i overenskomstsituationen. I sidste uge var det forslaget om eksklusivparagraffen, og i denne uge er det altså et forslag, der betyder, at man vil forbyde fagforeningerne at lave overenskomster, der forhindrer deltidsarbejde. Det er utidigt, og det er indblanding i overenskomstforhandling, der er i fuld gang.

Jeg behøver vist ikke at sige mere om det. Det er vist forstået, at socialistisk folkeparti ikke kan gå ind for forslaget. Jeg vil i øvrigt

henvise til, hvad jeg sagde ved behandlingen af det samme forslag den 18. marts i år.

Bolvig (RV):

Det radikale venstre finder intentionerne i venstres forslag rigtige. En forøget mulighed for deltidsarbejde vil helt sikkert opfylde et udbredt ønske i befolkningen. En række meningsmålinger viser det helt klart. Gennemfører vi det fremsatte forslag, vil vi helt sikkert nedbringe ikke mindst den store kvindearbejdsledelse, vi vil give et velkomment tilbud til børnerige familier, med positive sociale virkninger, og vi vil ikke mindst hjælpe de mange ældre og lidt ældre mennesker, som er blevet nedslidte i hverdagens hårde slid, og som bl. a. af den grund brændende ønsker at kunne aftrappe deres arbejdstid.

Hvorfor vil ministeren ikke hjælpe denne gruppe mennesker? Heldigvis er efterlønsordningen et tilbud, når man har passeret de 60 år, men der er mange, der gerne vil fastholde deres tilknytning til arbejdsmarkedet, blot på et lidt lavere niveau. Hvis ikke verden kollapser på grund af menneskelig tåbelighed og uforstand, bevæger vi os med hastige skridt ind i fritidssamfundet. En lettere adgang til deltidsarbejde vil være i harmoni med denne udvikling.

Der kan altså siges mange positive ting om det forslag, venstre har fremsat, men det er ikke så let gennemførligt, som man umiddelbart forestiller sig. Nogle af problemerne har været nævnt bl. a. af hr. Lawaetz, bl. a. spørgsmålet om supplerende dagpenge og spørgsmålet om anciennitet og forfremmelse. Et andet problem er f. eks. gruppeakkorder og arbejdsvilkår, ligesom en vis form for løntryk ikke kan afvises. Vi står altså i et dilemma. Kortsigtet vil en gennemførelse skabe problemer og være med til at fastfryse et kønsrollemønster, vi ønsker at ændre. Langsigtet vil forslagens gennemførelse efter min opfattelse være særdeles ideel.

Vi har gang på gang drøftet mulighederne for at øge deltidsarbejdet. Finder ministeren ikke snart tiden inde til at nedsætte et udvalg til at analysere problemerne? Ellers vil diskussionen både her og ude på arbejdspladserne og i hjemmene fortsætte og fortsætte.

Ministerens henviser til organisationerne. Ministeren ved, at det ikke gør et særlig voldsomt indtryk på mig – og da heller ikke

[Bolvig]

altid på ministeren, jævnfør vores fælles opfattelse af overarbejdsbegrænsning. Der har ministeren ikke den opfattelse, at man i ét og alt skal lytte til organisationerne, og deri er vi enige. Vær dog smidig og imødekommende nok til at iværksætte et udredningsarbejde! Hvis organisationerne bliver utilfredse, vil mange i dette ting og i befolkningen til gengæld hilse initiativet med glæde, så prøv det, hr. minister!

Arne Melchior (CD):

Hvis hr. Brixtofte havde spurgt mig, ville jeg have rådet ham til at vente et halvt år med genfremsættelsen af dette forslag. Det var i marts måned i år, vi behandlede det samme forslag, og der kommer vel ikke specielt nye synspunkter frem i dag. De politiske linjer er de samme, og tidspunktet er uheldigt – ikke mindst for dem, der gerne ser forslaget fremmet på en eller anden måde.

Jeg må, som CD gjorde sidst ved vor daværende ordfører hr. Bollmann, sige, at vi har megen sympati for forslaget. Det vil arbejdsministeren selvfølgelig ikke rigtig kunne lide, men jeg er nødt til at bede arbejdsministeren gå i tænkeboks. Nu får han foreløbig et halvt års tid.

Vi skal alle være forsigtige med at slå om os med grundlovsparagraffer. Jeg skal dog citere § 74, der ganske kort siger:

»Alle indskrænkninger i den fri og lige adgang til erhverv, som ikke er begrundede i det almene vel, skal hæves ved lov.«

Dette vil jeg gerne anføre over for arbejdsministeren, når han henviser, som også nogle af ordførerne har gjort, til den frie aftaleret. Det er altså ikke alt, man kan aftale her i landet. Selv en majoritet i et forbund skal ikke i enighed med en arbejdsgiverforening kunne aftale noget, om hvilket der i grundloven står, at det skal hæves ved lov, hvis det ikke er begrundet i det almene vel. Det udvalg, hr. Bolvig taler om – det er en udmærket idé med et sådant – kunne måske beskæftige sig lidt med: er det for det almene velskyld, at vi ikke kan have deltidsbeskæftigelse her i landet, i hvert fald i mange fag og områder? Jeg tvivler.

Fru Lilli Gyldenkilde og andre har været inde på, at det er kvinderne, der skal være sorteper eller -pernille, eller hvad de nu skal være. Der er noget formynderisk i denne

holdning. Jeg er en meget stor ligeretsforkæmper, det ved arbejdsministeren, og jeg ser med glæde tilbage på de gange, vi har kunnet støtte ham og regeringen i gennemførelse af lighedsløve. Men der er også grænser for, hvor meget barne pige man skal være.

Det viser sig, at de nemmeste stillinger at få besat er deltidsstillingerne, enten det er hver anden dags stillinger eller halvdagsstillinger eller hver anden uge stillinger. Der er kø af mennesker, der søger de stillinger. Det må da tyde på, at der er mange, der vil have dem, og de er ikke alle sammen gået ud af 3. klasse. De er ikke alle sammen fuldstændig ude af stand til at vide, hvad der er bedst for dem selv og deres familiemønster og deres livsmønster.

Jeg har i sin tid, det er 15 år siden, studeret i Sverige, da man havde liberaliseret loven om butikstid derovre. Jeg rejste rundt i nogle svenske småbyer og undersøgte, hvad det var for nogle mennesker, der arbejdede f.eks. fra kl. 16 til kl. 21 om aftenen. Det viste sig, at det slet behøver at være en millionby, for at der i et samfund er masser af forskellige behov repræsenteret, som gør, at nogle mennesker gerne vil arbejde mere og andre mindre, at nogle vil arbejde om natten, nogle om dagen og nogle om aftenen. Det viste sig, at der var masser af tilfredse mennesker, der havde halvtidsarbejde på forskudt arbejdstid. Man kan ikke uden videre over en bank sige: »Sådan noget vil vi altså ikke have,« for der er givetvis mindst en meget stor minoritet, som er interesseret i det.

Derfor er jeg sikker på, at også arbejdsministeren vil være villig til at se fordomsfrit på det, ligesom vende problemstillingen på hovedet en gang og sige: hvordan ser det egentlig ud, når vi ikke følger de traditionelle, forud fastlagte tankebaner, men begynder at kigge på det forfra? En sådan politisk, samfundsmæssig drøftelse med arbejdsministeren og forslagsstillerne og mange andre ser jeg med glæde frem til.

Tyroll (VS):

Det er jo en genfremsættelse af et tidligere forslag, men jeg skal sige, at VS stadig væk har en del begrundelser for at være imod deltidsarbejdet for såvel mænd som kvinder,

[Tyroll]

begrundelser, som også socialdemokratiet burde tage alvorligt.

Deltidsarbejde skaber mulighed for tempo- forøgelse, bl.a. igennem det, der allerede har været nævnt, at der kommer to halve, der kan yde mere end én hel i løbet af dagen. Vi har set, at dette bliver udnyttet, især for f.eks. grupperne, der er ansat i supermarkederne ved kassebetjeningen. Dér betjener man sig i høj grad af deltidsansatte for at kunne presse tempoet ekstra i vejret ved disse funktioner.

Vi mener også, at der er tale om, at det truer med at skabe to arbejdsmarkeder, ét arbejdsmarked for mænd på heltid og ét for kvinder på deltid, og på den måde fastlåse kvinderne i en bestemt position på arbejdsmarkedet.

Dernæst medvirker deltidsarbejdet til at fastholde kvindens dobbeltarbejde i erhverv og i hjemmet, og dermed fremmer det også undertrykkelsen af kvinder i familien.

Deltidsarbejdet splitter også lønarbejderne. Det er en væsentlig årsag til, at vi er imod det. Det er svært at få deltidsarbejdende fagligt organiseret og at få dem inddraget i fagligt arbejde, og det er svært at få lavet faglige møder, hvor alle kan være til stede. Samværet besværliggøres ganske enkelt. Desuden er der en klar udnyttelse af de deltidsansatte som en fleksibel arbejdskraft, da de pågældende ofte skal have arbejdet 40 timer, før der udbetales overarbejdsbetaling.

Vi erkender imidlertid, at der vil være store problemer forbundet med en øjeblikkelig afskaffelse af deltidsarbejdet. Det kræver løsninger omkring kvindernes dobbeltarbejdssituation, f.eks. en gennemførelse af VS' tidligere fremsatte beslutningsforslag om fuld daginstitutionsdækning – til en pris, der var til at betale, altså en væsentligt billigere daginstitutionsservice end den, vi ser i dag.

I stedet for udvidet deltidsarbejde er det nødvendigt med en generel arbejdstidsnedsættelse for både kvinder og mænd. Kravet om 35 timers arbejdsuge bliver stærkere og stærkere markeret i fagbevægelsen, men det bliver jo underløbet gentagne gange af forhandlerne fra forbundene og LO. Jeg har set, at arbejdsministeren har udtrykt et ønske om at få 35 timers arbejdsuge, så det kunne da være interessant at høre, hvad arbejdsministeren vil gøre for at få en sådan arbejdstid

igennem, og hvad regeringen vil gøre i forhandlingerne.

VS går altså imod dette forslag fra venstre. Det tjener alene til at sikre arbejdsgiverne større udbytningsmuligheder ved at gennemføre arbejdstidsnedsættelser, betalt af lønarbejderne. Der er tale om en omfordeling af det eksisterende arbejde, som indførelsen af en ny teknologi selvfølgelig taler for, men hvor der selvfølgelig bør være fuld lønkom- pensation for nedgangen i arbejdstiden.

Fremtrædende socialdemokratiske faglige ledere har krævet deltidsarbejdet afskaffet, men uden at gøre en kraftig indsats for at få den socialdemokratiske regering til at fjerne hele frigørelsesattestordningen, som dels er med til at fastholde deltidsarbejde, når det er til fordel for arbejdsgiverne, dels tvinger især mange kvinder ud af arbejdsmarkedet og over på fuldtidsarbejdsløshed. Heller ikke noget pres for at få de nødvendige daginstitutioner har vi set fra de faglige ledere. I det hele taget må vi sige, at vi mener, de faglige ledere har svigtet på disse punkter.

Edith Holm (KrF):

Kristeligt folkeparti kan støtte beslutningsforslaget, når hovedsigtet er, at ingen må hindre deltidsarbejde, hvis arbejdsgiveren og den ansatte er enige.

Deltidsarbejde er en af de muligheder, samfundet har at tilbyde, når forældrene vil imødekomme børnenes behov for tryghed ved, at en af forældrene altid er hjemme.

I artikler og bøger skrives der mere og mere om, at børn mangler kontakt med voksne, og i Norges familieråd har man i begyndelsen af 1970'erne taget et initiativ til et forsøg med ægtefælledelt arbejdstid, det vil sige, at begge ægtefæller er på deltid. Udgangspunktet for en sådan ægtefælledelt arbejdstid kan være en deling af samme job eller hver sin arbejdsplads på forskellig tid. Det kan være en deling af dage, uger eller måneder, som den enkelte familie finder det bedst, men for forsøgets vedkommende skulle hver ægtefælle have mindst 16 timer og højst 28. Deltagerne i det norske forsøgsprogram ud- talte alle stor tilfredshed med ordningen. Familien- ne følte, de fik mere tid og overskud til børnene og til hinanden. Ordningen medførte, at ægteparrene måtte skære deres forbrug lidt ned, men til gengæld fik de mulighed for

[Edith Holm]

selv at lave flere forbrugsgoder, så forbruget af dyre færdigvarer blev dæmpet.

En norsk personalechef, som direkte har været impliceret i det norske forsøg, fremhæver ordningens fordele med færre sygedage og mere energi hos de deltidsansatte. Desuden har det vist sig, at både mænd og kvinder på deltid ikke er mindre interesserede og engagerede i deres job end deres kolleger på fuld tid. Ved deltid gives der den enkelte mulighed for at engagere sig mere i menneskelige og samfundsmæssige problemer.

Kristeligt folkeparti vil gerne medvirke til at øge adgangen til frit at beslutte, om man vil gå på deltidsbeskæftigelse.

Alfred Hansen (DR):

Retsforbundet har tidligere slået til lyd for, at man inden for det offentlige i større udstrækning benytter sig af deltidsarbejde og delpension. Vi kunne ved denne lejlighed give udtryk for, at vi havde ønsket, det var kommet med i den efterlønsordning, man har, så man ikke bare, når man er 60 år, skal tage stilling til, om man vil arbejde fuldt og helt, eller man slet ikke vil arbejde og nøjes med at gå på efterløn.

Det er helt rigtigt efter min vurdering, som forslagsstillerne siger i begrundelsen for forslaget, at der vil være mange, som ønsker en mere lempelig nedtrapning af arbejdsindsatsen inden pensionsalderen. Det er noget, vi kan tage op ved en anden lejlighed, hvor vi måske skal til at se på en revision af efterlønsordningen. I hvert fald inden for det offentlige bør det være helt klart, at det stive arbejdsmarkedssystem, vi har, bør blødgøres på den måde, at man viser mere fleksibilitet over for mulighederne med hensyn til deltidsarbejde.

Vi kan fuldt ud tilslutte os det liberale initiativ, der er taget her, i ordets bedste betydning, som stiler efter et individorienteret samfund, hvor det er det enkelte menneske, der selv skal træffe afgørelsen, om man ønsker at arbejde fuldtid eller deltid. Derfor er det naturligvis forkert, når hr. Tyroll ser på forslaget med meget stor skepsis, idet han mener, det er fremsat for at tækkes arbejdsgiverne. Det er for at tilgodese arbejdstagerne, dette forslag er kommet på bordet, og det er ud fra det synspunkt, vi ønsker at støtte det. Det tilgodeser arbejdstageren, idet arbejdsta-

geren selv kan bestemme, om han eller hun vil arbejde på fuldtid eller på deltid. Der er jo ikke tale om, at man vil tvinge arbejdstageren til at arbejde 3, 4, 6 eller 7 eller et andet antal timer om dagen. Der er tale om, at det skal være praktisk muligt at vælge en anden arbejds længde end netop de 8 timer, som aftales ved overenskomstforhandlingerne.

Jeg mener også, at hr. Tyroll skyder ved siden af, når han siger, at det bare er for at få nedslidt arbejdstagerne på et tidligere tidspunkt. I dag er det desværre sådan, at mange arbejdstagere bliver nedslidt på et alt for tidligt tidspunkt – jeg så selvfølgelig gerne, at vi havde et samfund, hvor ingen risikerede at blive nedslidt – netop fordi man ikke har den fleksibilitet på arbejdsmarkedet, som dette forslag tilsigter. Mange af dem, der i dag må konstatere, at de er i færd med at blive nedslidt, ville måske have kunnet undgå denne nedslidning, hvis man havde haft større mulighed for selv at bestemme, hvor mange timer man ville arbejde. Jeg synes også, vi må se på – i hvert fald for den ældre samfundsgruppes vedkommende – supplerende pension til at fylde op i den periode, hvor man altså ikke ønsker at stille sin arbejdskraft til rådighed.

Vi har som sagt stor sympati for forslaget, men vil dog gøre den bemærkning til den sidste del af forslaget – som også fru Grethe Fenger Møller var inde på – at når det drejer sig om kollektive overenskomster og det private arbejdsmarked, er det nok lidt vanskeligere at realisere forslaget. Vi ønsker i hvert fald ikke at forhindre kollektive overenskomster. Vi ønsker, at forhandlingsparterne, arbejdstagere og arbejdsgivere, selv forhandler sig frem til en ordning, men vi ser selvfølgelig gerne, at de finder sammen om at få en fleksibel ordning, også på det private arbejdsmarked.

Hvis det fra forslagsstillernes side er tænkt, at man skulle gribe ind og diktere overenskomster, må vi naturligvis stå af. Det skulle være forslagsstillerne bekendt, hvordan retsforbundets holdning er til disse ting. Men initiativet er godt, og jeg synes, vi bør vise – i hvert fald et flertal i folketinget – en positiv indstilling til denne liberalisering af arbejdsmarkedet, hvorved vi får gjort det lidt mere fleksibelt. Det synes jeg der i allerhøjeste grad er behov for.

Brixtofte (V):

Jeg vil sige tak for den meget positive modtagelse, folketinget har givet venstres forslag. Egentlig var det kun de rigtige socialistiske partier, herunder socialdemokratiet, som var skarpe modstandere af forslaget. Der var mange positive bemærkninger, og jeg synes, det er godt, at vi har haft denne debat netop nu inden overenskomsterne, således at også de, som forhandler på arbejdsmarkedet, kan notere sig, at der i folketinget er en ganske betydelig sympati for deltidsarbejde. Det kunne jo være, at denne store sympati kunne lægge en vis dæmper hos visse organisationer, som er gået til angreb på deltidsarbejde.

Indledningsvis vil jeg nævne en undersøgelse, der er foretaget, og som er optrykt i børnekommissionens udvalgsrapport nr. 1. Jeg synes, det er vigtigt at gengive den undersøgelses resultat, for her er det kvinderne selv, der giver udtryk for, hvordan de mener vores familiemønstre skal være. Det er en undersøgelse, som socialforskningsinstituttet med hr. Ole Bertelsen har lavet. Man har i 1975 spurgt 2.500 kvinder, hvilken familieform de mente var den bedste. 38 pct. af kvinderne mente, at manden skulle have heldagsjob, kvinden halvdag, og barnet skulle passes halvdags. Den næstmest populære familieform var, at manden skulle arbejde heldags, kvinden skulle arbejde derhjemme, og børnene skulle passes af moderen. Der var 28 pct., der gik ind for den familieform. Den tredjemest populære form var, at manden skulle arbejde halvdags, kvinden arbejde halvdags og børnene passes halvdags. Hvis man lægger disse tal sammen og også tager nogle af de andre familieformer, der er nævnt, med og omvendt ser på: hvor mange ønsker egentlig, at begge forældre arbejder heltid? så er det sådan, at 98 pct. af kvinderne ønsker, at kvinden arbejder mindre end heltid. Kun 2 pct. peger på, at den rigtige familieform er, når begge forældre arbejder hele dagen.

Hvordan er det i virkeligheden? Her er det sådan, at omtrent halvdelen af kvinderne i familier med børn arbejder heldags. Der er altså et meget, meget stort antal familier i Danmark, som føler sig presset af den ene eller den anden grund til et familiemønster, som de ikke selv ønsker.

Der er lavet andre undersøgelser vedrørende de ældre. Der er en HK-undersøgelse, der er refereret i vores tidligere forslag, som klart viser, at de ældre også ønsker en deltidsbeskæftigelse, og det er også med den argumentation, som fru Grethe Fenger Møller gjorde rede for, nemlig at der er et udtalt ønske om at nedtrappe sin arbejdsindsats i stedet for lige pludselig fra den ene dag til den anden at gå fra at være fuldt aktiv til slet ikke mere at være aktiv. Dette er noget, som skaber problemer for begge ægtefæller. I venstre har vi megen sympati for de tanker, som fru Grethe Fenger Møller lagde frem omkring deltidspensioneringer og delarbejde i den forbindelse.

Hvis vi ser på modargumenterne, er et af argumenterne – og det er det, som arbejdsministeren har taget frem i dag – at det er et indgreb i overenskomsterne. Det blev så rigtigt nævnt af hr. Arne Melchior, at arbejdsministeren såmænd ikke havde noget imod at foretage et tilsvarende indgreb i forbindelse med overarbejde. Så argumentationen anvendes, når det passer med arbejdsministerens synspunkter. Det er ikke et generelt synspunkt, kan man forstå, som kan anvendes på alle tidspunkter.

Omvendt kan vi i venstre sige, at her er et spørgsmål, hvor vi mener, at det er det enkelte menneske, der skal afgøre arbejdstidens længde. Det er hverken organisationerne, folketinget eller andre, men den enkelte, der bedst er i stand til at vurdere, om han eller hun ønsker at arbejde 40 timer, 50 timer, 20 timer, 30 timer, hver anden uge – eller alle de andre måder, man kan indrette sit arbejde på. Argumentet med, at det er et indgreb i overenskomsterne, kan vi ikke acceptere i venstre. Dette er et værn om den enkeltes frihed til selv at bestemme sit familiemønster og sin hverdag. Det er en styrkelse af frihedsrettighederne i dette samfund. Det er vel også derfor naturligt, at det netop er socialisterne, som angriber vores forslag.

Der er andre, som fremhæver, at det især er kvinder, der er gået på deltid, og det er naturligvis rigtigt. Men jeg føler mig overbevist om, at i takt med, at vi får et ændret kønsrollemønster, vil det i fremtiden være sådan, at det i stigende omfang også bliver mænd, der vil have deltidsarbejde i de situationer, som jeg her har nævnt. Måske vil det om 30–40 år være sådan, at der er lige man-

[Brixtofte]

ge kvinder og mænd, som har deltidsarbejde, og lige mange kvinder og mænd, som har heltidsarbejde. Jeg synes bare, det er et fantastisk dårligt argument, at de kvinder, der i dag ønsker deltidsarbejde, skal vente til den dag, hvor kønsrolleudviklingen er nået så langt, at begge parter i lige høj grad ønsker deltid. I mellemtiden er der en hel række familier, der er blevet påtvunget et familiemønster, som de ikke selv ønsker. Det har ført til alle disse institutioner – mange flere institutioner, end det egentlig er ønsket fra forældrenes side. Heller ikke dette argument kan vi i venstre acceptere.

Jeg vil sige til hr. Bolvig, at det var rart at se de radikale vise den liberale side af partiet i dagens debat. Det var mange rigtige argumenter, hr. Bolvig fremhævede, og jeg synes, det lover godt for, at der måske er muligheder for – om ikke lige præcis i den udformning, vi har foreslået, så i en anden udformning – at folketinget fortæller, at vi ønsker at værne den enkeltes erhvervsfrihed over for organisationerne.

Der er indvendinger fra nogle partier, det har jeg noteret mig; men omvendt vil jeg sige, at de indvendinger, der er, ikke er større, end at jeg føler mig overbevist om, at der på et eller andet tidspunkt i folketinget vil kunne skabes et flertal for, at man direkte går ind og beskytter den enkeltes erhvervsfrihed.

Indtil da føler jeg mig overbevist om, at der i dette folketing er et flertal, der vil vende sig meget skarpt imod, at man på arbejdsmarkedet vil gribe ind og forbyde deltid eller eventuelt begrænse det i stærkt omfang.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Det er kun nogle bemærkninger til hr. Brixtofte. Jeg tror, man skal være meget varsom med at tro på hr. Brixtoftes resumé af en debat. Forstod jeg hr. Brixtofte ret, konstaterede hr. Brixtofte nærmest, at der var et flertal i folketinget for det forslag, han har fremsat. Det tror jeg ikke er nogen rigtig konklusion. Som jeg hørte debatten, var der generelt set hos en lang række partier en positiv holdning over for adgang til deltidsbeskæftigelse, også øget adgang til deltidsbeskæftigelse – jeg mener f. eks. ikke, det er rigtigt, når hr. Brixtofte siger, jeg har udtalt mig skarpt imod det; det har jeg ikke gjort i

min tale – men til gengæld var der også mange problemer.

Jeg tror, det var fru Grethe Fenger Møller, der fremhævede, at der virkelig er alvorlige problemer med deltidsbeskæftigelse på det danske arbejdsmarked i dag, som man ikke bare kan trylle væk ved at tale om beskyttelsen af den enkelte. Der er nemlig mange mennesker, også mange kvinder, som i dag ikke har nogen beskyttelse af deres frihed – i den forstand, at de ikke står frit med hensyn til selv at vælge, om de vil arbejde på heltid eller deltid. Vi har hele fag, hvor der ikke oprettes en eneste deltidsstilling. Er det frihed? Vi har fag, hvor der praktisk talt ikke oprettes en eneste heltidsstilling, men kun deltidsstillinger. Selv om børneundersøgelsen, som jeg ikke kender, skulle vise, at mange kvinder er låst i et tilvant familiemønster, så er der nu ikke desto mindre ganske mange kvinder, som ligesom mænd er nødt til at arbejde fuld tid for at kunne tjene til deres familier for at kunne klare sig selv socialt.

Forslaget skaber også problemer omkring den supplerende understøttelse. En af vanskelighederne ved eksempelvis at lave en tidsbegrænsning af den supplerende understøttelse – som hr. Brixtofte ved vi har overvejet – er netop de fag, hvor der slet ikke eller næsten ikke findes heltidsstillinger mere. I store dele af butiksfaget, i mange dele af hospitalsfaget, f. eks. laborantfaget, på store dele af daginstitutionsområdet findes der ikke heltidsstillinger eller næsten ingen heltidsstillinger. Og så står vi med problemet omkring supplerende understøttelse. Hvem er Vorherre? Hvem kan vurdere, om det er en reel underbeskæftigelse, der skal erstattes fra samfundets side, eller det ikke er en reel underbeskæftigelse?

Vi har den opfattelse i regeringen, at dette spørgsmål egner sig til løsning på arbejdsmarkedet. Man kunne af hr. Brixtoftes indlæg få det indtryk, at der var en betydelig træghed på det danske arbejdsmarked, hvad angår adgang til deltidsbeskæftigelse. Det er jo ikke rigtigt. Der har været en fantastisk vækst i antallet af deltidsbeskæftigede. På en stor konference, som OECD holdt i foråret om kvinderne og arbejdsmarkedet – som jeg kan huske, fordi jeg var formand for den konference – var det slående, at Danmark sammen med Sverige har det højeste antal deltidsbeskæftigede overhovedet i hele ver-

[Arbejdsministeren]

den. Så er det, om jeg så må sige, knap nok velbegrunder af hr. Brixtofte at begynde at føre det frem, som om der var kolossale problemer med at få oprettet deltidsstillinger herhjemme.

Jeg nævnte fru Grethe Fenger Møllers argumenter. Det er noget, hr. Brixtofte bliver nødt til at tage alvorligt, når fru Grethe Fenger Møller siger, som hun siger. Hr. Lawaetz fremførte en lang række betænkeligheder over for deltidsbeskæftigelse, så vidt jeg hørte det. Danmarks retsforbund ville under ingen omstændigheder være med til anden del af forslaget, og hr. Arne Melchior mente, at hr. Brixtofte måske var lidt tidligt ude med sit forslag og burde i hvert fald tænke sig om et halvt år, navnlig især hvis det halve år bruges til at tænke disse problemer mere fornuftigt igennem.

Jeg vil gerne slutte med at sige, hvad der inden for den offentlige sektor er regeringens opfattelse. Vores opfattelse er, at alle nye stillinger principielt bør være heltidsstillinger, men at der inden for de enkelte aftaleområder bør være adgang for folk, der selv ønsker det, til at begære at komme på nedsat tid. Det er en model, vi bruger i centraladministrationen og andre steder. Det er den ideelle model, at stillingerne er heltidsstillinger, men dér, hvor det kan forenes med arbejdets art og de aftaler, der er gældende, har man, hvis man selv ønsker det, mulighed for at begære nedsat tid. Så kan man tale om frihed, og kun da.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Der er jo sagt mange smukke ord om den enkeltes frihed til at bestemme over sin egen arbejdstid. Nu kunne jeg fortælle mange rørende historier om, hvad den enkeltes frihed er, når man er dårligt uddannet, når man er lavtlønsarbejder, når man måske er ene med et par små børn, så er den enkeltes ret til at vælge ikke ret meget værd. Man taler om organisationer, som om det er sådan et eller andet, der svæver frit rundt i luften. Det er det jo ikke. Organisationerne er jo en forsamling af mennesker, som bliver enige om, at dette eller hint skal være det, vi vil arbejde frem imod. Det er jo ikke noget, der svæver frit. De enkelte mennesker i organisationerne er også med til at tilrettelægge, hvad man gerne vil.

Tilbage til bemærkningerne i forslaget og til hr. Brixtoftes bemærkninger hertil. Tal kan jo bruges til uendelig meget og ikke mindst tal, som er givne ud fra nogle helt bestemte spørgsmål. Havde man nu gået ud og spurgt disse kvinder: vil I ikke gerne have en ordentlig barselorlov, f. eks. sammenlagt 9 måneder, hvis I deler de sidste tre med farmand, og vil I ikke gerne have nogle gode daginstitutioner og godt med voksne til at tage sig af jeres børn, sådan at de har det godt, og så kan begge parter få generelt nedsat arbejdstid? Jeg er da sikker på, man havde fået en masse positive svar, fordi det er da en udmærket retning at gå, når man nu taler så meget om de små børn i denne forbindelse. Jeg kender til det, for jeg har arbejdet, medens jeg har haft små børn, og det er ikke rart at skulle være væk i mange timer, endda 44 timer dengang. Jeg indrømmer blankt, det er ikke rart, men der er visse grupper i dette samfund, som ikke kan tillade sig at være så flotte at tale om den enkeltes frihed, men som er pisket ud på et arbejdsmarked. Hvis man bliver sat på en plads ved siden af to, der deler en plads, hvordan tror man så, det samarbejde vil komme til at virke? Man må tage virkeligheden i ed, når man vil lave sådan nogle ting og ikke bare tale om den enkeltes frihed i forhold til organisationerne.

Bolvig (RV):

Jeg synes sådan set, det bliver en interessant debat, når vi drøfter friheden i samfundet. Det er meget vigtigt i et samfund, at vi giver folk frihed og valgmuligheder. Vi har drøftet friheden til at vælge livsform for ikke så længe siden. Det kunne visse liberale partier godt tænke på, når man bemærker sig deres skepsis over for nye livsformer, om det er i Thy eller her i nærheden, og andre ting. Det er værdifuldt, at vi giver folk mulighed for at vælge livsform, for at vælge arbejdsforhold og arbejde, for at vælge bopæl. Friheden til at have et rigt udbud af fritidsinteresser, så folk kan vælge mellem disse interesser. Friheden til at være medlem af en organisation eller friheden til ikke at ønske et medlemskab – og så den økonomiske frihed, som fru Lilli Gyldenkilde var inde på, en økonomisk frihed, vi desværre endnu ikke

[Bolvig]

har givet befolkningen, men som det er et mål at stile efter.

Det, der vel først og fremmest adskiller mig fra mange af mine nærstående venner i partier til venstre for mig, er vel, at jeg føler meget stærkt, at en fru Lilli Gyldenkilde eller en arbejdsminister på alt for mange områder vil beskære friheden, for de tiltror ikke folk styrke nok til selv at vælge. I deres godhed og i deres forståelige interesse i at skabe et så retfærdigt og godt samfund som muligt har de en tendens til at beskære friheden. Det er også nogle af de ting, jeg synes der kommer frem i f. eks. fru Lilli Gyldenkildes forståelige nervøsitet for, at vi ikke giver folk lige rettigheder og muligheder. Man kan i hvert tilfælde give friheden til folk, når det ikke skader andre. Det kunne da godt være en overordnet målsætning.

Jeg vil gerne sige til ministeren, at jeg tror, ministeren er for langt ude, når ministeren forsøger at overbevise om, at der faktisk ikke er én eneste laborant på heltidsarbejde. Jeg vil næsten godt vædde med ministeren om, at der er lige så mange, der har heltidsarbejde, som der har halvtidsarbejde. Men det viser igen, at der er grund til et udvalgsarbejde, hvor vi fordomsfrit går det hele igennem.

Måtte jeg tolke ministerens svar til venstre, at ministeren var forstående og egentlig positivt stemt over for et udvalgsarbejde, idet ministeren sagde, at nu kan vi bruge et halvt år til at tænke i. Det halve år, ministeren vil bruge til at tænke i, omfatter vel også ministeren selv. Kan jeg så forstå det på den måde, at ministeren vil tage initiativet til at samle en kreds af mennesker, der tænker det halve år, således at vi virkelig kan få en saglig drøftelse af dette problem? For jeg er overbevist om, at hr. Brixtofte har ret, når han siger, den altovervejende part af landets befolkning, herunder laboranter, ønsker friheden til at kunne vælge arbejdstid og arbejdsform.

Arne Melchior (CD):

Jeg må nok give arbejdsministeren ret i hans bedømmelse af, at så klipklar, som hr. Brixtofte udlagde debatten, var den ikke, for der blev netop hele vejen rundt påpeget, at der var mange problemer. På en måde ligner debatten den, vi havde for nogle uger siden om eksklusivaftaler, hvor der også var stor

sympati for forslaget, men hvor man også pegede på, at der var mange indbyggede problemer, og at man ikke bare kunne lave kejsersnit. Vi har set det i mange andre tilfælde også.

Når dette er sagt, vil jeg dog alligevel på ny sige til arbejdsministeren, at jeg synes ikke, hans argumentation i selve sagen er helt overbevisende. Den omstændighed, at Danmark og Sverige har et højere antal deltidsstillinger end mange andre lande, er ikke noget bevis for, at vi har den erhvervsfrihed og den personlige frihed på området, som vi bør have.

Jeg kan heller ikke se, at man kan sige, at alle stillinger principielt bør være heltidsstillinger. Det må jo endda være meget svært for en minister at stå og hævde. I regeringen – jeg nævnede det i sin tid, da vi diskuterede retten til overarbejde eller ej – har man dobbeltministre. Jeg må gå ud fra, at samme person, som er justitsminister og indenrigsminister, har to halvtidsstillinger, hvis han da ikke er et overmenneske permanent; det går jeg ikke ud fra han er. Vi giver medlemmerne af dette ting lejlighed til – enten de er postbude, skolelærere eller turistchefer – at arbejde hver mandag og nogle måneder hver sommer. Altså vi giver os selv lov til at have deltidsstillinger, men vil forbyde det for andre mennesker.

Inden for det, der hedder sæsonarbejde, f. eks. forlystelsesparker, Tivoli, Bakken og mange andre steder inden for hele forlystelses- og restaurationssektoren, er deltidsarbejde ofte en helt selvfølgelig ting. Det har arbejdsministeren heller ikke taget afstand fra, men man kan ikke sådan flot kategorisk sige, at alle stillinger bør være heltids, og så bør man åbne for dispensationer derfra. Der er jo også frihed til at være arbejdsløs, eller desværre er der nogle, der er tvunget til at være arbejdsløse. Det var måske rart, hvis nogle af dem kunne beskæftiges på deltid. Man kan jo ikke sige, fordi en person tager det ansvar på sig at være arbejdsgiver – det er jo ikke bare sådan en profitsamler, der er arbejdsgiver – altså opretter en virksomhed, så skal de gøre det på betingelse af, at de skal have 10 heltidsansatte og ikke 20 halvtidsansatte. Jeg tror ikke, det rimer med vores frihedsbegreber i al almindelighed, men jeg glæder mig til en videre dialog i denne sag, som virkelig har med livsform og udfol-

[Arne Melchior]

delsesmuligheder at gøre. Jeg vil holde med fru Lilli Gyldenkilde i, at sagen er ikke klip og klar til bare at gennemføre en vedtagelse ved kejsersnit, men der kan blive en god dialog ud af det.

Tyroll (VS):

Jeg skal også blive lidt ved det med friheden til at vælge, fordi bl. a. hr. Alfred Hansen var inde på det. For det første har arbejdsministeren sagt, at der ikke altid er de nødvendige stillinger til, at friheden kan være til stede. For det andet ligger der et økonomisk pres, idet man ikke i dag kan klare en familie for en enkelt løn, men må have to lønninger for at kunne klare familiens økonomi.

Der næst synes jeg man må se på, at man i et forsøg på at spare på arbejdsløshedsunderstøttelsen har indført disse regler om frigørelsesattester, som bevirker, at de, der for øjeblikket er på deltid, altså er fuldtidsforsikrede, først skal have fuldtidsarbejde, før der kan blive tale om, at andre får arbejde. Det bevirker jo, at udvalget af ledige stillinger i særlig grad vil være deltidsstillinger. Det er altså dér, man i givet fald vil kunne få beskæftigelsen for nytilkomne til arbejdsmarkedet, som altså ikke har de store valgmuligheder. Dér kan man så spørge sig, hvilken valgfrihed der er.

Hvis man siger, at man gerne vil have denne valgfrihed, bør man sikre, at der er daginstitutioner, sikre, at det tilbud er der. Nu fratager man altså i stedet for arbejdsløshedsdagpengene, f. eks. når der er børnepansningsproblemer og man ikke kan overtage et arbejde. Dér har man jo ikke villet give denne frihed, så det virker lidt hult.

Endnu værre blive det, når man ser på de planer omkring daginstitutionsområdet, der ligger i budgetredegørelse 80, som skal give en økonomisk styring, der direkte skal bevirke, at man ikke kommer til at vælge frit, fordi man vil gøre det økonomisk fordelagtigt at blive hjemme fra arbejde og passe sine børn selv. Det vil man gøre ved at lave betalingsordningen om, ved at sørge for, at der betales pr. time for børnene i daginstitutionerne, sørge for, at økonomien i det er sådan, at det vil være en fordel at gå hjemme og passe sine børn selv, således at man på

den måde igen får det gjort til et privat problem for den enkelte.

Her ligger direkte en målsætning, en økonomisk styring, besparelsesforanstaltninger, som i allerhøjeste grad indskrænker den frihed, som burde være til stede, og som nogle tænker på skulle være til stede, hvis man gennemfører dette forslag her. Det er der overhovedet ikke. Der er altså udsigter til, at man fra regeringens side vil komme med nogle tiltag, som endnu mere vil indskrænke den frihed, der måtte være, hvis man overhovedet kan tale om en sådan frihed.

Brixtofte (V):

Arbejdsministeren har da ret i, at der er en række problemer, og det har også været nævnt af de partier, som jeg talte op som havende stor sympati for forslaget. Netop derfor er det også et forslag til folketingsbeslutning, der er lagt frem, og ikke et lovforslag, fordi der så er mulighed for ved en senere eventuel fremsættelse af lovforslag at tage højde for nogle af de mere teknisk prægede problemer.

Fru Lilli Gyldenkilde fremhæver, at der vil være nogle, der ikke vil have den frihed i praksis og derfor ikke vil kunne få deltidsarbejde. Jeg forstår, at så er argumentationen, at derfor skal de andre heller ikke have muligheden. Det synes jeg er en fantastisk forkert argumentation: fordi der er nogle, der ikke har, skal alle heller ikke have. Det er jo det, som hr. Bolvig netop så glimrende forklarede, at der er forskel på socialister og på liberalister, I vil for enhver pris have, at man skal have det på samme måde, medens vi andre siger, man skal have frihed til at have det forskelligt, frihed til at vælge sin egen familieform.

Må jeg til sidst sige, at det, som jeg trods alt synes er ganske væsentligt at uddrage af denne debat, er, at et flertal i folketinget har betydelig sympati for deltidsbeskæftigelse, at dette flertal talte imod at begrænse deltidsarbejde. Jeg synes, at det er ganske interessant, at der er et sådant flertal, og jeg synes, at andre uden for dette hus – organisationerne – kunne lære noget af det. Så kunne vi måske blive fri for at høre om disse gentagne trusler og overgreb mod kvindernes ret til selv at bestemme arbejdstid.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal bare sige, jeg glæder mig til, at vi i udvalgsarbejdet skal se nærmere på det og på de tal, som hr. Brixtofte har skrevet i bemærkningerne. For jeg kender nogle undersøgelser, som vi selvfølgelig skal forsøge at få frem i denne forbindelse, undersøgelser, som siger noget om, hvem der hjælper f. eks. med opvasken. 11 pct. af mændene hjælper med opvasken. Hvordan kan man tale om frihed, når kvinder har dobbeltarbejde i hjemmene, i den grad at det naturligvis tvinger dem til at sige: vi orker ikke andet end deltid? Hvis vi bliver ved med at gå den vej, får de lov at stå med det dobbeltarbejde til evig tid. Det vil jeg ikke ret gerne være med til, og derfor vil jeg gerne gå den anden vej. I øvrigt, hr. Brixtofte, tror jeg ikke, der er nogen, der herfra har talt om, at man vil forbyde deltidsarbejde. 40 pct. af de kvinder, der er på arbejdsmarkedet i dag, arbejder på deltidsarbejde. Det, jeg har givet udtryk for, var, at det skulle formindskes, fordi det ikke kan nytte noget, at kvinder skal fastholdes i denne dobbeltarbejdende rolle hele deres liv.

(Kort bemærkning).

Bolvig (RV):

Fru Lilli Gyldenkilde, mænd er superegoistiske. Hvor mange heltidsarbejdende kvinder tror fru Lilli Gyldenkilde der også vasker op, surt? Hvad er så mest surt, efter en heltdagsdag eller efter en halvtidsdag?

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Ja, jeg er ikke sikker på, vi kan klare opvasken nu.

Brixtofte (V):

Jeg tror ikke, at der er uenighed om, at såvel mænd som kvinder i fremtiden og også nu, hvor det kan lade sig gøre, hvor man selv ønsker det, skal dele arbejdet derhjemme. Jeg har jo selv forstået, at det ikke hedder, at man hjælper eller giver en hånd med, men at man deler arbejdet. Man skal ikke stå og vente på som mand, at man får en tak, hvis man gør en indsats. Det er noget, der skal deles, det er vi 100 pct. enige om. Men det er overhovedet ikke noget argument imod at

give kvinderne og mændene en frihed til selv at vælge arbejdstidens længde.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg var godt klar over, når man nåede ned til opvasken, var det noget, man begyndte at more sig over. Det er jo heller ikke tilfældigt, at efter at mændene er begyndt at vaske op, så vrimler det med opvaskemaskiner rundt omkring.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg gør opmærksom på, at forslaget ikke omfatter noget med opvask. Det er det, der bevirker min indgriben.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Nej, men deltidsarbejdet for kvinder har taget så stort et omfang, fordi de har dobbelt arbejde. I det dobbelte arbejde ligger der altså også en opvask.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om tilskud til læplantning.

(Lovforslag nr. L 65. Fremsat 7/11 80).

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Hvis nogen af ordførerne samtidig ønsker at gøre bemærkninger om den næste sag: forslag til lov om ændring af lov om tilskud til produktions-, beskæftigelses- og miljøfremmende foranstaltninger i det private